ԹԱՏՐՈՆ
ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ

Ա.ԻՆ ՏԱՐԻ. 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1876. ԹԻՒ 22

Պետրոս վազեց իր մօրն առաջքը, եւ աչքը վեր վերցընելու չհամարձակելով երեսանկեալ խոնարհութիւն ըրաւ։

ՉԱՐ ՊԵՏՐՈՍ

(Շարունակութիւն եւ վերջ 21 թուոյ)

Ոզորմնէի տղայքը ծովուն մէջ խազալիք եղեր էին ալիքներուն, օդն ալ ցուրտ ըլլալուն սառելու վտանգի մէջ էին։ Պետրոս մահուան դուռը հասած եւ ալիքներուն դէմ մաքառած մինչեւին, իր մայրը միտքն բնաւ, որ այնքան խրատներ տուեր էր իրեն պինդն սահակութենէ եւ կեցընելու համար. յանկարծ ղղման աղաղակ մը վրդմաւ սրտին խորէն, մեզայ դուշեց իր անհնազանդութեանը համար։

— Ա՜խ, Աստուած, ըսաւ մտքէն, եթէ ողջմիս ինձ եւ ազատես զիս այս զարհուրելի մահուանէն, պիտի դիմեմ մօրս դէպքը, եւ թողութիւն պիտի խնդրեմ իրմէ. անշուշտ բուխտերս մայրս ալ պիտի դթայ վրաս եւ անառակ որդին պէս պիտի ներէ յանցանքներուս։

Ա.յսպէս նաւաբեկեալ տղայքը խորտակուած նաւուն բեկորներուն պլլուած՝ կը ծփային ալիքներուն վրայ։ Հեռուանոյ երկու առագաստաւոր նաւը մօտեցաւ ասոնց, ոչ մէկ խեղդուելու վրայ եղող խեղճ նաւաբեկեալները ազատելու վսեմ պաշտօնեայ մը պէս։ Նաւուն մէջի մարդիկը սակայն մինչև դուս չկրցան. բեռնատարած վաճառականներէ աւելի, ծովահէն աւազակներու կերպարանք ունէին։ Բայց կերևէր թէ ասոնք անարժէք բան մը չէին համարեր անյաաակ ծովուն վրայ տեսնուած երկու ողջ առողջ կարիճ տղայքը, ուսկի պարան նետեցին զանոնք ազատելու, կամ լաւ ևս՝ սպաոլու համար։

«Ծովը իմնան օձին կը պլլուի,» կըսեն. թէև մեր նաւաբեկեալներուն կարողութիւնը չէր մնացած իրենց ազատարարները ճանչնալու, բայց ազատելու ուրիշ ճար մը չէր մնացած. ի՞նչ ընէին խեղճերը։ Պետրոս հոգին բերանը եկած՝ յայղպեցաւ պարանին ծայրը բռնել, որով նաւէն վեր քաշեցին գինքը։ Բայց ընկերոջը ճարն հատնելով ծովուն յատակը դնաց անյայտ եղաւ։

Պետրոս իր ազատարարներէն չնորհակալ ըլլալու ժամանակ չունեցաւ, ինչու որ աւազակներն այն օրուան իրենց սրսկէն դաս՝ նաւուն ածխահոսը բանտարկեցին գինքը, որ հոսքը տանին դերեվ պէս ծախեն հեռաւոր տեղ մը։ Հոն խեղճը կէս անօթի կէս ծարաւ՝ շատ թշուառ օրեր անցուց իր ծովային բանտին մէջ։ Վերջապէս աւազակները Միջերկրականի կղզիներէն մէկը հանեցին գինքը, և հոն դերեվ տեղ ծախեցին հարուստ մարդու մը։

Բարեբաղդաբար Պետրոսի աչքը բարի մարդ մը ըլլալով մեծ սէր կապեց անոր վրայ. շուտակն ըսելով Պետրոս ալ իր կողմէն սիրօրչը սիրելի ըլլալու վարք մը ունեցեր էր՝ քանի որ իր անվայել ընթացքին դէմ հետևանքները սեռեր և անչափ ու վտանգաւոր փորձանքներու հանդիպեր էր. ուսկի միտքը կը դնէ որ մինչև որ իր մօրը սիրոյն արժանի վարք մը չունենայ, չը վերադառնայ հայրենիքը։

Պետրոս տասնհինգ տարի այս տիրոջը քով ծառայելէն ետքը՝ ազատութիւնը ձեռք կը բերէ և կանցնի Իտալիա, հոն լաւ կրթութիւն մը կառնու և բժշկութիւն կը սորվի։ Եւ երբոր կզդայ թէ իր մօրն օգնութիւնն առնելու վիճակի մը տէր եղած է, կը յիշէ իր տղայութեան ժամանակի անպարկեշտ վարքը, կը բաղդատէ իր նոր պատուաւոր վիճակին հետ, և հայրենիքը վերադառնալու որոշում կուտայ։

Եւ իրաւունէ իր մայրը ողջ տեսնելու բաղձաղդութիւնը կունենայ քիչ օրէն։ Խեղճ կինը իր տղուն կորսուեանը վրայ ցաւելէն աւելի անոր անառակ վարքէն կը վախնար, որով կամ չարաչար մեռած կը կարծէր և և կամ մարդկութենէ մերժուած։

Պետրոս վազեց իր մօրն առաջը և աչքը վեր վերցնելու չհամարձակելով՝ երեսանկեալ ըսաւ. — Մայր, արժանի չէի որ դիդ կոչուելու, անոր համար այսչափ տարի է որ երեսս պահեցի քեզմէ. հիմա որ կը կարծեմ թէ այս արժանիքը ձեռք բերած եմ, կը յուսամ թէ պիտի կընամ քու նեղրողութիւնդ և օրհնութիւնդ ընդունիլ։

Բուխսիրա մայրը սիրով ընդունեց իր զաւակը, և առաջ առաջ օրհնութիւններ տուաւ անոր։

Զարմանալու պատճառ չկայ որ Պետրոս այսպէս իր անառակութեանը պատիժը կրելէն ետքը, իր պարկեշտ ու պատուաւոր վարուց քաղցրութիւնն ալ վայելէց։

* * *

Իմ սիրելի փոքրիկ ընթերցողներս, ձեր էին այն անառակ Պետրոսին համար վարժապետին դանդաղող ձկնորս եղբայրները, հիմա անոնք բարև կը բռնեն և խնամարհութիւն կընեն, երբոր Տօքթոր Պետրոս վազելով առաջ փառաջ կանցնէր։

ԲՆԱՐԱՀԱՐ ԱՐԱՄԸ

Գրիգոր անունով հարուստ քաղաքացի մը, իր աղքատասիրութեամբն ու բարեգործութեամբը ամենուն սիրելի ըլլալով՝ համեստ և առաքինի կեանք մը կը վարէր։

Գրիգոր ալա երկու պզտիկ զաւակներ ունէր, մէկուն անունը Վարդուհի միւսինը Վարդան։ Ասոնք այնչափ ազնիւ և բարեբարոյ էին՝ որ պակասութիւն մը կամ պարապանցութիւն մը չընելու համար, քոյր ու եղբայր միշտ խորհրդակցութեամբ չգիտցած բաներնուն վրայ կը մտածէին, անանկ որ հայրերնին ալոց այս բարեբարոյ և պարկեշտ բնաւորութեանը վրայ կըզմայլէր։

Մէկ խօսքով՝ սէրը Գրիգոր ալայի եւ որդւոցը մէջ կը թագաւորէր։

Գրիգոր ալա մեծ պարտէզ մը ունէր, որուն մէջ ամէն տեսակ պտուղ և ծաղիկներ կային, տղաքը իրիկուններըը պարտէզ կերթային և Ծերունի պարտիզպան Աստուր տղբարն ալ՝ անոնց պտուղ և ծաղիկ կը բերցընէր՝ իբրև վարձատրութիւն տղոց կարդալու և գրելու աշխատութեան։

Օր մը Աստուր տղբար Ծերունի պարտիզպանը երբ աշխատութենէ դադրած տունն կը դառնար, ձայն մը եկաւ ականջին որ այսպէս կըսէր մեղմ ու դողդրիկ ձայնով մը «Գթութիւն պարոն, գթութիւն . . . ։»

Աստուր տղբար նախ չորս կողմը նայեցաւ և բան մը չտեսաւ, ուստի սկսաւ մտածել թէ ինչ ձայն է աս, և ո՞վ կրնայ գըտնուիլ ուշ տեն այն կողմերը։ Այս մտածմունքով երբ պարտէզին միւս ծայրը կը նայէր, պզտիկ գլուխ մը տեսաւ։

« Հայրիկ, օգնութիւն . . .

Ծերունի պարտիզպանը մօտենալով տեսաւ որ տղայ մըն է, ուստի ըսաւ,

— Ո՛վ ես, դուս չտեսակս և ինչո՞ւ առատեն տունէն դուրս ես ելեր։

— Ա՛ն, ինչպէս տուն, պատասխանեց տղան, երէկ գիշեր փողոցը մնացի և անդրեւին տակ սառեցայ, առաւօտնէ ի վեր ալ պատառ մի հայն ինչ է՝ բերանս դրած չեմ։

— Խեղճ տղայ, ըսաւ պարտիզպանը, դուն հայր, մայր կամ բարեկամ չունի՞ս։

— Եթէ հայր մայր ունենայի, ալ ինչ կուղէի, պատասխանեց տղան. հինգ տարեկան եղած տենս մայրս վախճանեցաւ, անկէ երկու տարի առաջ ալ արդէն հայրս մեռած էր, և ես մնացի մինակ և անտէր։ Ծնողքս արդէն աղքատ ըլլալով բան մը չէին ձգած ինծի, մինակ հարստութիւն մը մնաց ինծի հօրմէս՝ այն էր իր հին քնարը (սանթուրը), եւ ահա այս սանթուրը ձեռքս առած երգելով փողոցները կը պըտտէի կտոր մը հաց ճարելու համար։

— Էյ ո՞ր է քնարդ, ըսաւ Աստուր աղբար, տղուն վրայ դթալով։

— Երէկ, փողոցէն անցած տենս, երկու դինով մարդիկ դիմացս ելնելով՝ քնարըս ձեռքէս յափշտակեցին և ծեծելին ղիս և ահաւասիկ մնացի ես այսպէս ողորմելի. Ա՛խ, կաղաչեմ, Աստուծոյ սիրոյն համար ինծի կտոր մը հաց։

Ա՛յս միջոցին Վարդան պարտէզ եկած էր՝ հասկընալու համար թէ Աստուր աղբար ինչո՞ւ էր ուշացած, և երբոր տեսաւ որ տղու մը հետ կը խօսէր, « Ով է այս տղան,» հարցուց Վարդան։

— Խեղճ տղայ մը, պատասխանեց պարտիզպանը։

Ա՛յն տեն աղքատիկը յառաջ գալով՝ Վարդանին ըսաւ,

«Իմ սիրուն պարոնս, ըսաւ աղքատ տղան, խղճայ ողորմելուս վրայ, և ողորմէ ինծի։»

— Դուն ալ ես, եղբայրս, և ինչ կուզես։

— Ողորմութիւն մը, պզտիկ պարոնս, ողորմութիւն մը։

—Ողորմութիւն . . . Աստուր աղբար, ինչ ըսել կուզէ այս տղան, չհասկցայ։

«Կըսէ թէ, կտոր մը հաց տաս իրեն։»

— Ա՛յ՛, կտոր մը հաց, ըսաւ աղքատ տղան հառաչելով, կտոր մը հաց և քիչ մը ջուր, սիրելի պարոնս։

—Ինչպէ՞ս, կարելի բան է, որ կատր մը հայ ալ չունենաս, հայրդ ու մայրդ քեզի հայ չե՞ն տար, բաւ վարդան կարեկցութեամբ։

— Ա՛խ, ես հայը մայր չունիմ պատասխանեց աղան, և երեկուընէ ի վեր ալ անօթի եմ։

Վարդան այս լսելուն պէս սիրտը տակն ու վրայ եղաւ, և աչքերէն արցունք թափելով,

— Կեցիր եղբայրս, կեցիր, հիմա երթամ քեզի ուտելիք բերեմ, բաւ ու վազեց դնաց։

Վարդան տուն հասնելուն, քրոջը Վարդուհիին պատմեց այս բանը եւ երկուքը մեկտեղ բաւական ուտելիք եւ ջուր բերին այս խեղճ տղուն։

Երբոր այսչափ ուտելիք առաւ, խեղճ տղան, ինչ ընելիքը չի գիտցաւ և հազար անգամ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց այս պզտիկ բարերարներուն։ Տղան կերակուր կերած տեղն, Աստուծոյ պզտիկ ինքնիրեն այսպէս կը մտածէր. չատ ուրախ եմ որ այս խեղճ տղան կերակրելու պատեհութիւնը ունեցանք. թշուառը երեկուընէ ի վեր անօթի է եղեր։ Եթէ ինքը իմ քովս կենալ ուզէ ինծի հոգեղաւակ կընեմ, եւ քանի մը տարուան մէջ ալ պարտիզպանութիւն սորվեցնելով ինծի օգնական կ'ունենամ և անոյ կը վերթարուիմ, վերջապէս մեռնելէս ետքն ալ իմ հաւատքս տակնուրա ալ երեն կը թողում։ Ապահով եմ որ այս բանը իմ տէրս՝ Գրիգոր աղան՝ ալ իմանալուն պէս պիտի դովէ և պիտի ուրախանայ։

Պարտիզպանը՝ այս խորհրդածութենէն ետքը՝ դարձաւ աղքատիկ տղուն ըսաւ.

— Ի՞նչ է անունդ, տղաս։

—Անունս Աբրամ է, պատասխանեց տղան։

Պարտիզպանը այս անունը լսելուն իր մեռած տղան յիշեց և աչքերէն քանի մը կաթիլ արցունք թափեցան, ուստի դողդողալով ձայնով մը ըսաւ տղուն,

— Սիրելիդ իմ Աբրամ, դուն կըսես որ աշխարհի մէջ ամենեւին մարդ չունիմ, ոչ աղգական և ոչ բարեկամ, թէ որ մեկը քեզ իրեն զաւակ ընէ՝ կընդունի՞ս։

— Ա՛խ, այդ ինչ մեծ չնորհ է, ով ինծի այդ բախտին կարժանայնէ, բաւ աղքատ աղան, Աբրամը։

— Ինծի մտիկ ըրէ, շարունակեց Ծերունի պարտիզպանը, ես զաւակ չունիմ, մինակ եմ, անոր համար կ'ուզեմ որ իմ քովս քեզի պէս աղէկ տղայ մը ունենամ, որ ինծի քիչ մը օգնէ. ուստի Աստուած խրկեց քեզ. քեզ իմ քովս կ'առնեմ և պարտիզպանութիւն կը սորվեցընեմ, անանկ որ զաւկիս տեղը անցնելով՝ իմ ժառանգորդս կըլլաս։ Մեր աղան ալ, չատ պատուական մարդ է, ան ալ քեզի կ'օգնէ։

— Աստուած իմ, աղաղակեց աղան Ծերունիին ոտքը խնալով և անոր ձեռքը համբուրելով, չատ չնորհակալ եմ քենէ, սիրելի հայրս, մինչ հաւատարիմ զաւակ մը պիտի ըլլամ քեզի, և մինչև մահս քեզի համար աղօթող։

— Շնորհակալ եղիր միշտ Աստուծմէ, բաւ Ծերունի պարտիզպանը չնորհալից կերպով մը, և խնդրէ միշտ որ քեզի չնորհք, խելք, լաւ սիրտ, ու կեանք տայ։

— Եւ քեզի ալ երկար կեանք պարգեւէ, իմ բարերար հրեշտակս, բաւ Աբրամ ուրախութեամբ։

Երբոր Աբրամ վորը կշտացուց, ոտքի վրայ եղաւ և շնորհալի կերպով մը երեսը խաչակնքելով, «Զլոմ իւն սեղանոյս»ը ըսաւ, և Ծերունիին իր շնորհակալութիւնը յայտնելով կերակուրի սպասները ժողվեցաւ։

Վարդան և Վարդուհի այս խեղճ տղուն կերակուր բերելէն վերջը, արդէն գացած և պատմած էին իրենց հօրը, Գրիգոր աղային. ուստի եւ Գրիգոր աղա իր որդւոյը հետ հան եկաւ,

«Բարի լոյս, Աստուած հետդ, ինչպէս ես։»

—Ձեր կենաց համար աղօթող եմ, Տէր իմ։ Գրիգոր աղան այս խեղճ տղուն պատ-

մութիւնը լմնցած ըլլալով, դարձաւ Աբրամին ըսաւ.

— Դուն ըսեր ես թէ հայր մայր չունիմ, անանկ է։

— Այ՛ չունիմ, պատասխանեց Աբրամ խոնարհութեամբ, բայց Աստուած ինծի շնորհեց։

— Ինչպէս, մի՞ թէ քու հայրդ, ըսաւ Գրիգոր աղա։

— Այս բարի ծերուկը, պատասխանեց Աբրամ։

— Ի՞նչ, մեր սիրելի Աստուծոյ ախթաճը, կրկնեց Գրիգոր աղա։

— Այ՛, այս պատուական մարդը, ըսաւ Աբրամ քաղցրութեամբ։

— Ամէն բանով դոհ եմ, Աստուծմէ նաև քեզմէ աղա՛, ըսաւ այն տեղն Աստուծոյ ախթաթը, իմ մինակութիւնս ինծի ցաւ էր, ուստի այս աղան տեսնելով՝ ինծի հոգեզաւակ ըրի, որ ինծի ընկերը և ծերութեանս տեղն ալ ինծի օգնական ըլլայ, դեռ ժամանակ ունիմ և արհեստս իրեն կը սորվեցնեմ, յոյս ալ քու վրադ դրած եմ և ապէկ պետեմ որ դու ալ քու օգնութիւնդ իրեն վրայէն պակաս չես ըներ։

— Շատ ուրախ եմ, իմ սիրելի ծերուկս, ըսաւ Գրիգոր աղան, ես ալ քեզի պէս կը մտածէի, բայց աւելի ուրախ եմ որ դու ըրիր, Աստուած զօրութիւն և կարողութիւն տայ քեզի, իմ կացմանէս ես պատրաստ եմ այս խեղճ աղուն օգնելու։

— Ա՛խ, իմ սիրելի բարերարներս, աղաղակեց Աբրամ յիծութեամբ։

Ան տեղն Գրիգոր աղա աղոյը դառնալով ըսաւ,

— Ահա ձեզի եղբայր մըն ալ, սիրելի զաւակներս, ապահով եմ որ շատ պիտի սիրէք զինքը։

Վարդան և Վարդուհի, երկուքը մէկէն ուրախութեամբ ըսին, «ըսել է թէ Աբրամը ալ չի պիտի երթայ ու մեզի հետ ընկերը պիտի ըլլայ, անանկ չէ՞, հայրիկ։»

— Այ՛, հոս պիտի կենայ, սիրելի զաւակներս։

Վարդան և Վարդուհի ուրախութեամբ Աբրամին ձեռքէն բռնելով «գալէ քեզի տուն տանինք և մեր մօրը ներկայացնենք» ըսին ու Աբրամը տարին։

Երբոր աղաքը տուն կերթային Գրիգոր աղա, Աստուծոյ ախթօր ըսաւ,

« Պէտք է որ՝ այսօրուընէ պատրաստութիւն տեսնաս և աղուն պէտք եղած հագուստները չինել տաս։

— Այ՛, պատասխանեց պարտիզպանը, խեղճին հագուստները շատ հին են։

— Ըսել է թէ՝ Աբրամը քու քովդ պիտի պահես, ըսաւ Գրիգոր աղան։

— Այ՛, իմ քովս պիտի մնայ, պատասխանեց Աստուծոյ աղբար, և կը յուսամ թէ քու շնորհիւդ և իմ հոգածութեամբս այս խեղճ աղան՝ Աբրամը՝ բարի քաղաքացի մը կըլլայ։

— Շատ ուրախ եմ որ քու վկայութդ ես ալ այս բարեգործութեան մասնակից պիտի ըլլամ, Աստուծոյ աղբար, և ձեռքէս եկած օգնութիւնը իրեն պիտի ընեմ, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս որ կընես իմ հարազատ զաւակներուս։

— Ո՜հ, օրհնեալ ըլլաս, ըսաւ Աստուծոյ աղբար ձեռքերը երկինք բարձրացընելով, և յաւելուց, Աստուած վարձատրէ առաքինութիւնդ և բարեգործութիւնդ, նաեւ երկար կեանք և բարի կենցաղ պարգեւէ քեզի, առաքինազարդ կնոջդ և սիրասուն զաւակացդ, նաև աստուածային շնորհ եւ խնամատութիւն լեցունէ անոնց մատաղ սրտերուն մէջ, որ քեզի պէս բարի և առաքինի ըլլան։

Հապա Աստուծոյ աղբար այս բարեմաղթութիւնները լմնցուցած էր, յանկարծ Վարդան և Վարդուհի վազելով եկան իրենց հօր՝ Գրիգոր աղային և ըսին,

« Հայրիկ, քենէ բան մը պիտի խընդրենք . . . »

— Խնդրքնիդ ինչ որ է չեմ պիտեր,

բայց Աբրամը ուր թողուցիք, ձեր նոր եղբայրը, մինակ թողուցիք զինքը։

— «Չէ, հայրիկ, մենք զինքը մինակ չի ձգեցինք, մայրս քովն է և հետը կը խօսի, ըսին աղայքը։

— Շատ աղէկ ուրեմն լինչէ ձեր խնդիրը։

— Սիրելի հայրիկ, ըսաւ այն առեն վարդան, Աբրամին հագուստները շատ հին են և աղտոտ, ուստի եկանք խնդրելու որ իրեն նոր հագուստներ չինել տաս, և կամ հրամայէ որ դունէ մեր հագուստներէն ձեռք մը հագուստ տանք իրեն։

— Այ՛ն, այ՛ն, սիրելի հայրիկ, կրկնեց վարդուհի, դունէ մեր հագուստներէն տանք։

Գրիգոր աղա և ասատուր աղբար տղոց այս առաքինական զգացումը տեսնելով ոքանչացան, և Գրիգոր աղա խանդաղատանօք դնաց վարդանի և վարդուհոյ աչքերն համբուրելով ըսաւ,

— Իմ ամենասիրելի զաւկներս, ձեր այդ խնդիրքը ոչ միայն լինչի այլ և Աստուծոյ ալ հաճոյ է, ուստի ուրախութեամբ պիտի կատարեմ։ Ակէ զատ, սիրելի զաւակներս, կուզեմ որ միշտ այսպէս խեղճերուն օգնէք, որպէս ղն Աստուած ալ ձեր օգնականը ըլլայ, ձեղի խելք, միտք ու երկար կեանք տայ։

Ուրեմն երթանք տղաքս, երթանք որ ձեր խնդիրքը կատարեմ, ես ու Աստուր աղբար մեկտեղ պիտի դանք. այս ըսելով եւան տուն դարձան, և երկրորդ օրը ամէն բան կատարուած էր. Աբրամի հագուստները նորոգած և ապէկ չուխայէ չինուած էր, նոր փէս մը և կոշիկներ ևայլն հագած ըլլալով սիրունիկ տղայ մը եղած էր։

Վարդան և վարդուհի այնչափ կը սիրէին Աբրամը՝ որ տեսնողը կը կարծէր թէ առանք եղբայր են. չիտակն ըսելով Աբրամն ալ շատ համեստ եւ բարեբարոյ տղայ մըն ըլլալուն զինքը կը սիրցունէր, տնտանկ որ տանը մէջ ամենուն համակրութեանը արժանացած ըլլալուն Աստուր աղբօր ալ հայրական սէրը օրէ օր կաւելցնէր, շատ անգամ Աստուր աղբօր դարձերը զինքը կը կատարէր, և անանկ ուշադրութեամբ կը դարձէր՝ որ շատ անգամ Աստուր աղբար «Ապրիս զաւակս, շատ ապրիս» կըսէր, տղուն աշխատասիրութեանը և յառաջադիմութեանը վրայ զարմանալով։

Աբրամը քիչ առենէն պատուղպանութիւնը սորված էր, և արդէն Աստուր աղբար ալ ծերացած ըլլալով՝ տնոր բոլոր հոգը զինք կը տանէր, և բարի զաւակի մը պէս միշտ տնոր ամէն պէտքերը կը հոգար, Աստուր աղբար ալ ամէն օր կ'օրհնէր զինքը։

Ահա այսպէս քնարահար Աբրամը խեղճութենէ աղատեցաւ բարի պարտիզպանին և տիրոջը մարդասիրական գթութեամբը, վարպետ պարտիզպան մը եղաւ։

ԽՐԱՏԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

Կանոնապահութիւնը կրնայ ամենէն աղքատները հարստացընել, ինչպէս անկանոնութիւնն աղքատացընել ամենէն հարուստները։

Պատիւը ճանչնալն ամենէն աղէկ միջոցն է հարստութեան հասնելու. ուղղամտութիւնը ոչ թէ միայն պարտք մ'է, հապա իմաստութիւն է եւ յառաջադիմութեան միջոց մը։

Ամենէն աւելի չուտով պատժուող պակասութիւնները անապարծութեան և հպարտութեան խենդութիւններն են։ Հպարտութիւնն առաստութեան հետ նախատաչ կընէ, ագքատութեան հետ կը ճաչէ և առելութեան հետ կընթերէ։

Ժամանակն ամենէն ծանրագին դանձն է. ժամանակ կորնցընելն ամենէն լաւագոյն բանը մսխել է։

Ծուլութիւնն այնքան ծանր կը քալէ որ աղքատութիւնը չուտով կը հասնի անոր

նաւէն։ Աչխատասէրը բնաւ չվհատիր անօթութենէ։ Անօթութիւնը դէռ առնէ մը ներս չմտած՝ կը նայի հեղ մը որ արդեօք ներսն աչխատող կայ, և այն առեն չհամարձակիր ներս մտնելու։

Մեծարեցէք ծերերը, մի երբեք անարգէք ճերմակ մազերը։ Ծերութիւնը պակասութիւններ ունի, վատառողջութեանց ենթակայ է, զորս պէտք է յարգենք, ոչ թէ միայն անոր համար որ օր մ'ալ մենք պիտի ծերանանք, հապա մանաւանդ անոր համար որ այդ վատառողջութիւններն եւ պակասութիւնները առելի բնաւթեան կը վերաբերին՝ քան թէ ծերութեան։

Անիրաւութեան վերաբերեալ դործ մը ձեռնարկութենէն առ կեցիր, և զայն դործելէ ղդուչացիր։ որովհետև պէտք է դիտնաս որ մեծ դժուարութենէ պիտի հանդիպիս։ Եթէ ընելիք բանիդ ալէկ կամ դէշ ըլլալուն վրայ կասկած ընես, պէտք է որ այդ կասկածդ մինչև որ չփարատի այն բանը չընես, այլենքն՝ այն բանին աղէկութիւն ըլլալը մինչև որ կատարես և կամ չհամոզուիս՝ ամենևին չընես։

ԿԱՅԻՆԻՆ ԿՈԹՆ ՈՒ ՇԱՆԸ ՊՈՂԸ

Կատաղած շուն մը մարդու մը վրայ յարձակած ըլլալով՝ մարդը կայինով կը զարնէ ու կսպաննէ զայն։ Ասոր համար մարդը բռնուելով դատուելու կը տարուի. դատաւորը կը հարցընէ անոր թէ, ինչո՞ւ կայինին բերնովը զարկիր շանը՝ ու կոթովը չզարկիր։

Մարդն առանց չտարակուսելու կը պատասխանէ. — Թէ որ շունը վրս բերնովը խածնելու տեղ՝ պոչովը խածնէր, ես ալ կայինին բերնովը զարնելու տեղ՝ կոթովը կը զարնէի։

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԱԿՆՈՑ

Կապկին մէկը որ ծերացաւ՝ աչքին զօրը պակսեր էր.
Բայց մարդկացմէ լսեր էր
Թէ այն չարն ալ ունի ճար.
Ճարն էր՝ ակնոց դրնել աչքին առպատճառ։
Կերթայ իրեն հինգ վեց հատ ակնոց կառնէ.
Ասդիս առնլին կը դարձընէ,
Մէկ մը կառնու գլխուն վրայ կը դընէ,
Առկից կիջնայ պոչին վրայ կանցընէ,
Կը հոտուրտայ ու կը լրզէ ապակին,
Բայց ակնոցէն շահ չընտեսներ իր աչքին.
«Գետինն առնլի — կըսէ յանկարծ զայրագին —
«Խեղդ է ով որ հատայ մարդկանց ըսածին.
«Ահա ինչ որ գովես ըսին ակնոցի՝
«Սուտ է եղեր, ես ալ խեղդ որ հատայի։»
Այս կըսէ կապիկն ու ցատվ ատի
Այնպէս կը զարնէ ակնոցը քարի
Որ ցրէխ ցրէխ իսկոյն կոտրտի։

*

Մեղմ որ շատ անգամ նաեւ մարդկանց մէջ այս կը պատահի.
Մէկ բան մը հրչափ օգտակար լինի եւ կամ գովելի,
Տըգէտն ու տըխմար անոր յարգն արժէքը չը գիտնալով
Միշտ վար կը զարնեն զայն յանիրաւի իրենց ծուռ խելքով.
Տէր մի՛ արասցէ, թէ որ տըգէտներն ոյժ ալ ունենան՝
Բարւոյն վոխարէն չարիք չարչարանք՝ մեծ վնաս կուտան։

ՓՈՒԼՈՎ.

Թարգ. Դ. Եպ. Այվազեան

ԱՌԱԿ

Դէջը լաւին կապիկն ըլլայ,
կ'ինա գէշ է՝ *կ'ինա* գէշ.
Ցիմարն հագնի *մահմուր ֆիլդահ*,
Կ'ինա էշ է՝ կ'ինա էշ։

ՑԻՑՈՂՆԻ

Ամենէն անվնաս կենդանեայ կարգէն կը համարուի թէև Ցիցաղնին, բայց հիներն առանձ ապահովելի յատկութիւններ ուսած են իրեն, որով կրնայ, ըսած են, ամենէն վայրենի գազանը զարհուրեցնել։ Հիմա ընդհանրապէս գիտցուած է որ Ցիցաղնին երբոր բարկանայ կամ նեղը մնայ, շատ շատ՝ ընելիքն է իր կռնակի փուշերը ցնցելով շառաչման ձայն մը հանել և խոզի պէս մռնչալ։

Այս կենդանին կը գտնուի Իտալիոյ, Յունաստանի և Հայաստանի տաք և անմարդաբնակ կողմերը։ Անի առանձնութեան մէջ իր ապրիլը խորունկ մը կը փորէ, որուն մէջ ցորեկը քնանալով կանցընէ, և մինակ դիշերը կելնէ մնունդ ճարելու, որ կը բաղկանայ պտուղէ, ծառի արմատներէ և վայրի հունաերէ։

Ցիցաղնին թէև ոչ չար է և ոչ ալ կատաղի, բայց ընտանութեան մէջ երբոր տեղ մը փակուի, բնաւ ձեռքէ չվախցըներ իր ազատութիւնը նորէն գտնելու առիթը. այս պատճառաւ՝ երբոր մինակ մնայ՝ չարունակ կը ճդնի իր վանդակը խորտակելու կամ դուռը կրծելու։

Այս կենդանւոյն տարօրինակ կերպարանք մը տուող բանն է իր ցիցի նման փուշերը՝ որ Թռչնեղինաց փետրին պէս դրվի տեղ ծառայող գլանաձև փետուրներ են, որոց մէջը պարապ ըլլալուն պատճառաւն է որ ահարկու ձայն մը կը հանեն ցնցման ժամանակ։ Այս ցիցերն այնչափ կակուղ ու լերկ են՝ որ մարդ կրնայ կենդանին բռնել առանց խայթուելու։ Ցիցերը՝ որ փետուրփոխի ժամանակ կը թափին, մինչև այն ատեն երթալով կոր ու ծուռ ձև մը կառնուն։

ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ ԼՈՒԾՈՒՄ

Անցեալ Թատրոնին հանելուկը կը նշանակէր կազմ, որ լուծեց Պ. Կարապետ Եփրպաշեան, աշակերտ Ժողովրդական վարժարանին Իճմաիէլի։

Հետևեալ հանելուկը մեր պզտիկ բանաստղծներէն մէկը խրկած է, որոյ անունը լուծման հետ պիտի հրատարակենք դալ անգամ։

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Անշունչ անձայն խօսող բերան,
Աշխարհական փոխր որովայն.
Ոչ ոք կարէ իմացալ զայն,
Բայց եթէ այնի որ հաչ խոկան.
Երէ յստակ խօսիլն ուզես,
Պէտք է լեզուին ծայրէն կտրես։

ՆՈՐ

ԴԱՍԱՐԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

ԿԱԶՄԵԱԼ, ԴԻՆ 1 ԴՐՇ.

Ընտիր թղթոյ վրայ, 130 դեղեցիկ պատկերով զուարճալի ոճով Բերական մ'է այս նորատիպ գիրքը, որ նոր ուսանող տղայոց համար ոչ միայն ուրիշներէն աւելի յարմար է, այլեւ օտար լեզուով տպուած բազմապատկեր քերականներէն շատ աւելի զարդարուն, ճոխ եւ աժան է։

ՏԷՐ ՍԻ ՏՆՕՐԷՆ

Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ.—ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զազմազթըլար եօզուշու Թիւ 40. Յակոբեան խան, Թիւ 13.